

رمان « چاره » ای جز چاپ ندارد.

ولی

داستان کوتاه چنین بی « چاره » نیست.

محمود صفریان

بر روی اینترنت، از طریق سایت‌ها و وبلاگ‌های فارسی، در هر زمان که مراجعه شود به بیش از دو هزار داستان کوتاه دسترسی هست. « و این رقمی بسیار چشم‌گیر است » در حالی که گمان نمی‌کنم، شمارگان قابل توجهی از رمان، یافت شود. چون، رمان کتابی الکترونیک نیست، در حالیکه یکی از مفرهای داستان کوتاه، اینترنت است. (البته به شرط آشتی بودن با کامپیوتر و اینترنت، و داشتن توان! بهره‌وری از آنها، که چاره‌اش یک جو همت است، و خب، علاقه.)

وارد بحث خوبی و بدی و مقایسه این دو ژانر ادبی نمی‌شوم. ولی اشاراتی را ضروری می‌دانم. اگر صحبت در مورد ایران و ناشران آن باشد، به مقایسه‌ای معقول دست می‌یابیم، چون با توجه به شمارگان چاپ بهترین رمان، آن هم به قلم و خامه‌ی نویسنده‌ای نامدار، که معمولن بین ۳ هزار، تا دست‌بالایش، (و پس از چندین چاپ) ۱۰ هزار جلد است. و کتاب‌های مجموعه داستان‌های کوتاه، که آن هم چیزی بین ۲ هزار تا ۷-۸ هزار جلد (در چاپ‌های بعدی است) می‌شود مقایسه‌ای بین کم و کمتر انجام داد. و امتیاز شاخی یکی بر دیگری ندارد. اما چنانچه توجه بر پایه تعداد خواننده باشد، (یعنی هدف و مقصود نهائی از نوشتن داستان) و دریافت مقایسه خوانندگان یک داستان بلند یا خیلی بلند، باشد با یک داستان کوتاه، تفاوت بسیار زیاد است. چرا؟

داستان کوتاه، در هر فرصتی قابل خواندن است، و نیاز به فرصتی برگزیده ندارد. دسترسی به آن راحت و کم‌هزینه، « یا بی‌هزینه » است. و چنانچه از هر لحاظ خوب پرداخت شده باشد، لذت خواندن یک قصه را به خواننده، می‌دهد « به همانگونه که اگر رمانی جفت و جور و عاری از کشش باشد بی‌توجه میماند » همیشه اصل خواننده است: نظر، تمایل و علاقه او حرف اول را می‌گوید. نه نحوه چاپ و منافع ناشر.

متأسفانه آمار درستی از تعداد خواننده یک داستان، قصه و یا یک کتاب را نداریم. معیار ما شده است، منافع و مصلحت ناشران، که اغلب با آماری صحیح نیز همراه نمی‌باشد. ما به دفعات در مورد، امکانات نشر الکترونیک در گذرگاه نوشته‌ایم. و مزایا و امکانات آن را بر شمرده‌ایم، و همین امکان که به سهولت و برای هر کسی قابل دسترسی است بانی شکوفائی رونق داستان کوتاه شده است.

از نظر اطلاع، می‌توانم مجددن، تعداد مراجعین به داستان‌های کوتاه منتشره در گذرگاه را آمار بدهم. البته آماری که من دسترسی دارم.

آخرین بر پایه همین آمارگذرگاه، تعداد ۴۴ داستان کوتاه از ۱۵۰ داستان کوتاهی را که تا کنون در سایت ما منتشر شده است، به خاطر اینکه هریک از آن‌ها بیش از ۱۰ هزار خواننده «مراجعه‌کننده»

داشته است انتخاب کرده‌ایم تا در دو مجموعه « هر یک ۲۲ داستان » با نام « رنگین کمان » نشر الکترونیک داده شود. ضمن این اشاره که چند داستانه کوتاه از همین مجموعه از پنجاه هزار خوانند هم بیشتر داشته اند. ارقامی که به هیچ وجه در مورد رمان فارسی، مصداق نداشته است. این همه خواننده برای یک داستان فقط از امکانات اینترنت بر می آید. یعنی جایی که کمتر برای نشر رمان مورد استفاده واقع شده است.

دلیل دیگری که علاقه و گرایش ناشران را به رمان باعث شده است نیز همین است که، داستان کوتاه کمترین نیاز به چاپ دارد، چون دنیای اینترنت را دارد که کافی است، ولی رمان کماکان باید به راه چاپ برود.

اینکه گاهی در اینجا و آنجا، در مورد، شکوفائی رمان و مهجور بودن داستان کوتاه نوشته شده است، ندیده ام که همراه با آمار باشد، که در اینصورت ادعا و نظری شخصی است و چون پایه آماری ندارد، مستند نمی باشد.
